

Alleen, als wij thans de geweldige scheldpartijen weer eens lezen, het wreed geraas der woordopstapeling, dan is wel niet steeds alle genot verdwenen, want daar zijn mensen die mooi kunnen schelden, doch wij zijn toch voortdurend geneigd tot de kunstenaar te zeggen, wat een mijner vrienden een onzer redenaars toevoegde, toen deze zich naar het spreekgestoelte begaf — „schreud“ zegt men deftig in zulk geval —: goede vriend, wij zijn niet doof.

Van Deyssel's critieken lezend kwam mij weer het oordeel van Vinet over Victor Hugo's beelden- en woordenovervloed in de gedachte. Bij Hugo, zegt hij, verdriegen de woorden en beelden zich voortdurend aan de drempel van zijn geest; zij stoten elkander weg, zij buitelen over elkander heen. Voor mijn arme hoofd is dat te veel.

Het is als een vochtig vuurwerk in rook en damp, als het in donderend geraas zijn laatste vlamscheuten uitspuwt, zodat, die het zien en horen, de vlam zouden willen sluiten en de oren stoppen.

Niemand wist ook de kunst der tachtigers hoger te waarden en luider te prijzen dan zij zelve en het is wel niet mogelijk van groter hoogte neer te zien op het „aards gewemel“ dan zij het vermochten van hun Olympus, waar zij dan als „goden“ troonden. Wie werd dan niet klein en nietig gezien?

Van Deyssel zegt van Goethe's „Wahrheit und Dichtung“: „heel aardig verhaaltje“. En voorts: „er is meer gelatenheid dan bewondering en schoonheid. Maar — het is toch het Individu tegenover de mensheid, nu niet die hatend, maar stil lachend medelijden met haar hebbend, haar niet „au sérieux“ nemend. De indruk is van een zachte Reus, met de mensheid als een troep kinderen om zich heen.“

Van Deyssel achtte zich zelf ook een reus, maar dan waarlijk niet „zacht“ als hij te lijf ging, die hij niet mocht. Hij en zijn vrienden doen ons dan meer denken aan de cycloop Polyphemos uit Odysseus' reisverhaal. Die reus met dat schrikkelijke éne oog, en vreselijke wreedheid; die elke dag een paar van de arme Grieken, die in zijn hol waren verdwaald, greep, ze tegen de grond te pletter sloeg, en versloot.

De slachtoffers van deze moderne reuzen hadden dit op die Grieken voor, dat zij konden zeggen: die gij gedood hebt, leven nog en rekenen zich gezond. „Les gens que vous tuez, se portent assez bien“.

De hoogmoed der tachtigers was groot. Men krijgt, hen volgend, er enig idee van met hoe grote verwaandheid en hoogmoedigheid gebaar de liberale vaderen luisterden naar Groen van Prinsterer.

Wij kunnen er ook thans nog van genieten, als wij de redders der maatschappij, politici en sociale en schoolhervormers van deze dag mogen zien en horen, of van hen lezen. Het is een en hetzelfde geslacht. De kleinkinderen der revolutie leken op hun grootvaders; alleen met dit verschil, dat die grootvaders de deftigheid beminden en zij het ongenade voor grootheid hielden.

Maar het was mij meer te doen te spreken over de levensleer der jongeren en over de gang van hun denken en profeteren, dan over de litteraire waarde hunner werken. Op de achtergrond van hun poëzie en proza stond een wijsbegeerte, zoals men het thans zegt: een levens- en wereldbeschouwing.

Kunst en wijsbegeerte zijn steeds nauw verbonden. En wat wij thans zien is een verder voortglijden op het heilloos pad, dat door de kunstenaars van na tachtig werd ingeslagen.

Men roemde toen: de ziel wordt weer gekend. Ja, maar het was niet dan hetgeen de heidense Grieken overkwam: toen de schoonheid niet meer boeien kon, verzonken zij in de mystiek, het sluitstuk van alle paganisme. Het ging van Plato naar Plotinus, het eind van de totale verachting der „stof“ en van het „lichaam“, waarin de hogere ziel als in een kerker huisde, maar door eigen kracht zich kan verheffen tot de extase van het „goddelijke“. Het was de verachting van Gods werken in schepping en herschepping, het opstijgen van de menselijke hoogmoed, hoger dan ooit, de volle boze vrucht van de val des mensen; het luisteren naar de leugen des satans: gij zult als God zijn. Een zich tomeloos aan die leugen overgeven. En de diepste ellende. Spreekt de mysticus dan niet zelf van de „ijsvelden van het mysterie“? Het behoud en de zaligheid gezocht in het niets.

Daarover een volgende maal.

Met hartelijke groeten en heilbede, uw toegenegen
MARNIX.

PERSSCHOUW

WEIGERING-BIJ-VOORBAAT.

In „Ons Kerkblad“ (Krommenie) schrijft ds H. Brink aldaar een artikel in verband met de door ons blad geopperde mogelijkheid, dat de kerken elkaar zouden gaan helpen, door b.v. in een langs de gewone weg (want de kerken moeten het zelf willen) bijeen-geroepen buitengewone generale synode een oplossing te vinden voor de moeilijkheden, die voor ons alle rechte verkeer daardoor aan de dag getreden zijn, dat de kerkeraad van Kralingen revisie begeert van een besluit der Kamper synode, welk besluit niet alleen die kerkeraad zelf betrof, maar ook sommigen, wier bezwaren de classis Rotterdam reeds ettelijke

maken bezig hield. Da Brink releveert het desbetreffende artikel van ons blad. En bij de poging daartoe stelt hij de kwestie zo:

In „De Reformatie“ van 16 Februari schrijft Prof. Schilder een artikel onder de titel: „Hulpbehoevende Kerken“. Met deze „hulpbehoevende Kerken“ bedoelt hij kerken, die in moeilijkheden zijn. Die moeilijkheden bestaan daarin, dat er onenigheid is.

Natuurlijk geloof ik onmiddellijk, dat ds Brink meent, mijn opinie weer te geven. Toch moge ik opmerken, dat het er ver vandaan is. Dat er moeilijkheden in een bepaalde kerk zijn, is voor mij geen reden geweest, de kerken te zamen met aandrang te verzoeken: bid voor de zaak, en overweegt, of het niet gewenst is, op korte termijn te helpen. Ik heb duidelijk gezegd, dat thans de kerken allemaal moeilijkheden hebben. Mijn artikel werd niet beheerst door deze „logica“:

- 1) een kerk heeft interne moeilijkheden,
- 2) nu moeten wij voor haar die zaak maar eens oplossen;

doch voor deze, heel andere:

1) alle kerken verkeren in een impasse, want de generale synode heeft aangaande bepaalde bezwaren een uitspraak gedaan, die evenwel geen effect nog sorteert; want:

2) de kerkeraad ter plaatse meent de door de synode genomen beslissing niet te mogen aanvaarden, en zal revisie gaan vragen;

3) dat kan drie jaar duren, plus nog wat maanden (eerst moeten de Acta gedrukt zijn);

4) hiermee is de vraag publiek gesteld: hoe ver gaat die mogelijkheid, e.g. dat recht, om uitvoering van een synodale beslissing, die óók klagers regaardeert, uit te stellen? Kan dat worden uitgerekt tot ons aller levenseind? Is er dan nog wel rechtspraak met effect mogelijk?

5) er is dus een kleine moeilijkheid niet in één kerk, doch een reusachtige moeilijkheid tussen één kerk en de andere; ik gaf ze duidelijk aan: de hanteerbaarheid van artikel 31;

6) en dus zijn we allen hulpbehoevende kerken; we hebben — gelijk duidelijk gezegd is — te zorgen, niet maar dat kerkeraad, maar óók dat kerkleden ondervinden mogen, dat artikel 31, recht verstaan en gebruikt, een weldaad is, van God ons in Christus gegeven.

Nadat ds Brink gemeld heeft, dat het verlangen naar een synode (indien niet spoedig een oplossing gevonden wordt) als een o.i. (in dat geval) gewenst verlangen hier is besproken, zegt hij:

Aan die algemene roep zal ik persoonlijk zeker niet meedoen en ik hoop, dat geen één kerk die roep zal laten horen! Prof. Schilder wekt ons en alle kerken hier op, dat we zullen zeggen: we horen, dat het daar in Zwolle en Kralingen zo heet toegaat, dat we verlangen, dat een generale synode zal „ingrijpen“ en „toetasten“, zeker „naar kerkverbandregels“.

Hier speelt de onjuiste weergave van de opinie van ons blad m.i. de schrijver parten. Waar heb ik gezegd, dat een synode moet „ingrijpen“ en „toetasten“? Nergens. De synode zou, als de enige instantie, die een besluit van een synode in revisie kan nemen. Kralingen's kerkeraad kunnen helpen af te komen van een hem, naar wij vernemen, drukkend bezwaar. Het „ingrijpen“ en „toetasten“ is hier geen ogenblik door ons als synode werk voorgesteld. Ik wilde het „ingrijpen“ en „toetasten“ aan die instanties overlaten, die daarvoor aangewezen zijn. In één plaats is er gelukkig al ingegrepen, door de kerkeraad zelf! Dankt daarvoor God. Pas als dat niet gebeurde, zou een synode het bezwaarde gemoed van de kerkeraad kunnen ontheffen van zijn bezwaar, door het aan te horen, en erop te antwoorden naar Schrift en K.O. Da Brink wil toch zeker evenmin als wij beweren, dat die kerkeraad het prettig vindt, met bezwaren tegen een synodebesluit rond te lopen?

Het spijt me toch wel wat, dat van de zaak, waar 't over gaat, zo'n onjuiste voorstelling gegeven wordt. Men moet ons niet in de mond leggen, wat wij niet gezegd hebben.

Het is dan ook een kampen als in de lucht, als ds Brink verder opmerkt:

We hebben ons dan de vraag te stellen: wat kan naar kerkverbandregels (dat moet hetzelfde zijn als naar de regels van Gods Woord) een synode doen? Prof. Schilder zegt: „Ik weet ook, dat ik gelijk heb, als ik zeg: het kan en het mag.“ Ik durf heel rustig zeggen: Prof. Schilder, U hebt ongelijk. De kerkeraad van Zwolle en van Kralingen zijn van God geroepen de gemeenten, waarover zij door God gesteld zijn, te regeren. Hun verantwoordelijkheid is niet voor overdracht vatbaar.

Dit is strijden tegen denkbeeldige vijanden, niet tegen mij. Niemand wil kerkeraad ontheffen van hun verantwoordelijkheid. Er zijn er wel, die menen, dat er volgens de ook door Krommenie aanvaarde K.O. meerdere vergaderingen zijn, om op bezwaren antwoord te geven. En dat, zolang een kerkeraad het kerkverband heeft aanvaard, hij bij voorbaat be-

loofd heeft, op de éne uitzondering van art. 31 na, synodebesluiten voor vast en bondig te houden. Die kerkeraad daaraan houden, en dan nog snel hen willen ontlasten van bindende bezwaren, dat is een roeping, die we allen hebben. Afspraken, voor het kerkverband door kerkeraad vrijwillig aangaan, kunnen kerkeraad niet op zij dringen. Ze kunnen wel impliceren, dat de afspraakmakende instanties elkander helpen, om te zorgen, dat het kerkverband een zegen blijkt, maar dan niet alleen op papier. Een goddelijke beneficentie, en geen medium, om de oplossing van rechts-moeilijkheden uit te stellen, tot dat wij allen begraven zijn of — weggebombarderd. Het is ons volle ernst. En ik geloof, dat ds Brink ons helpen kan, als hij bewijst, dat het kerkverband, ook door hem immers aanvaard, naar alle kanten zegenrijk is: naar de zijde van hen, over wie bezwaren zijn ingebracht, en naar de kant van hen, die bezwaren indienen. De vraag, wie gelijk heeft in een bepaalde kwestie, doet hier niet ter zake. Soms heeft de één gelijk, soms de ander, soms hebben beiden ongelijk. Soms ook staat een classis met de handen in het haar. En intussen zou elke rechtsbeslissing moeten krachteloos blijven tot na..... die atoom-bom?

Ds Brink vervolgt (over de kerkeraad sprekende):

Zij zullen van hun ambtsvervulling verantwoording moeten afleggen. En moet dan een synode tucht gaan oefenen waar de kerkeraad het niet doet? Of tucht opheffen, die door de kerkeraad werd uitgesproken?

Niet alleen de kerkeraad moeten verantwoording afleggen. Dat moeten ALLE kerken, die afspraken maakten in de Kerkenordening, en aan kerkleden daarin uitzicht hebben geopend op wat prof. Deddens noemde: een wijkp.aats voor het recht, als zij menen, dat het recht in de knel kwam. De vragen van ds Brink gaan dus aan ons artikel voorbij.

Ds Brink vervolgt:

Stel eens, dat hier in Krommenie de zaak zo stond, dat Prof. Schilder oordeelde: daar moet een synode voor samenkomen om „in te grijpen“ en „toe te tasten“. Ik wil wel de verzekering geven dat, voor zover het aan mij lag, in zo'n geval gezegd zou worden: we aanvaarden uw inmeening niet.

Het goedkope woord „in meening“ doet mij wat al te gauw schijnbare wonderen tegenwoordig. Over dat „ingrijpen“ en „toetasten“ sprak ik reeds. Dat is in het hier al weer gekozen kader niet van mij, maar van ds Brink. En niet „ik“ meng „mij“ er-gens in. En — als de kerken gebruik maken van de bij afspraak (in de K.O.) gestelde mogelijkheden van bijeenroeping ener generale synode, dan mengen zij zich evenmin ergens in. Dan knappen ze alleen maar haar eigen zaken op. Want men weet nu eenmaal, dat Kralingen zei: wij hebben bezwaar — tegen u allemaal. Wat is dan vriendelijker, dan te zeggen: wij willen u haastig aanhoren? En u antwoorden?

Weshalve ook deze uitlating mij geheel onjuist schijnt:

En als Prof. Schilder schrijft, dat „die kerkeraad zijn stukken op korte termijn op tafel legge“, dan zou ik zeggen: die stukken hebt U niets mee nodig. Als wij als kerkeraad onze eigen zaken niet afkunnen en menen hulp nodig te hebben, dan zullen we zelf hulp vragen. Dat, en dat alleen, is naar kerkverbandregels.

„Ik“ heb met die stukken niets nodig, behalve dan, dat ik ook nog zo iets als kerklid ben, die óók leef onder verwachtingen, bij mij opgewekt door de Kerkenordening. Maar ik zei al: slechts een synode kan synodebesluiten in revisie nemen. Welnu: Kralingen verlangt een synodale onderzoeking. Dat spijt ons persoonlijk. Het spijt anderen ook. Maar wie dan spoedig naar de stem van Kralingen horen wil, helpt en de thans le-zwaarde kerkeraad, en degenen, die in '51 bezwaarde leden waren.

We lezen verder:

Bovendien, wat kan een synode doen? Een repetitie geven van 1926 (in de zaak Geetkerken)? Dat was immers een ernstig deraillement van het Geref. Kerkrecht!

Welke dwaas heeft een repetitie gevraagd van 1926? Ik heb er niet één gezien of gehoord. Voorts:

Er is tenslotte maar één maatregel die een generale synode treffen kan, n.l. het kerkverband breken met een kerk.

Me dunkt: de begeerte, om een kerkeraad, die tegen een synodale beslissing bezwaren wil indienen, daartoe de volle gelegenheid op korte termijn te bieden, is het tegendeel van: het kerkverband „x o m a r“ verbreken. Ik heb me wel gewacht, ook maar in die richting te kijken. Ds Brink vervolgt:

En als dan gevraagd wordt: moeten dan die kerken aan hun lot worden overgelaten, dan zeg ik: voor alle dingen moeten we oppassen, dat we hen niet een ouw geven in de verkeerde richting. Verder moeten we waken, waar Gods Woord en Kerkrecht niet weten van heerschappij van de éne kerk over de andere en ook